

Tutkimuksen asialla

Aikuiskasvatus juhlistaa numerolla 4/2010 Aikuiskasvatuksen tutkimusseuran 70-vuotista taivalta alan tutkijoiden yhteen kokoajana ja tutkimustoiminnan edistäjänä. Toimituskunnan puolesta parhaimmat onnittelut 70-vuotiaalle!

Vuonna 1940 Kansansivistysopillisenä Yhdistyksenä aloittaneen seuran tärkeimmäksi tehtäväksi kirjattiin kansansivistysopillisen tutkimuksen ja teoreettisen keskustelun edistäminen. Tänäpäin ATS kehittää alan tieteellistä tutkimusta ja tutkijoiden verkostoa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti sekä toimii julkaisukanavana alan tutkimukselle. ATS osallistuu tutkimuspoliittiseen keskusteluun pyrkien myös vaikuttamaan aikuiskasvatusta koskevaan tiede- ja koulutuspolitiikkaan. Yhteistyössä Kansanvalistusseuran kanssa ATS julkaisee *Aikuiskasvatus*-lehden lisäksi Aikuiskasvatuksen vuosikirjaa ja *Lifelong Learning in Europe*-lehteä. Joka toinen vuosi seura järjestää alan tieteellisen konferenssin, aikuiskasvatuksen tutkijatapaamisen.

Esihenkilönsä Anja Heikkisen johdolla tutkimusseura on ottanut kunnioitettavaksi tehtäväkseen kehittää tutkimuksen, koulutuksen järjestäjien, kentän ammattilaisten ja hallinnon ja politiikan toimijoiden yhteyksiä ja yhteistyötä. AITURI-hankkeeksi organisoituneen toiminnan lähtökohtana on havainto, että aikuisten kasvua ja oppimista sääteleviä ratkaisuja tehdään kansantaloudellisin, liiketaloudellisin ja työvoimapolitiittisin perustein sekä koulutuksen järjestäjien ja työmarkkinaosapuolten intressien ehdoilla ilman, että päätösten perustana olisi tieteellinen tutkimus. Yhteiskunnallinen relevanssi edellyttää tutkimukselta uskottavuutta ja painavaa sanottavaa.

Aikuiskasvatuksen monimuotoinen tutkimuskohde edellyttää monitieteistä lähestymistapaa. Yhteiskunnallista todellisuutta tavoitteleva tutkimus ei voi rakentaa vain oppimispsykologian, tapaustarinoiden tai hyvää tarkoittavan sivistystahdon varaan. Tätä nykyä aikuiskasvatus on tutkimuskenttänä fragmentaarinen. Kokonaisuus on kateissa. Aikuiskasvatus/aikuiskoulutus potee eräänlaista teoreettista anemiaa. Vaikka ”kaiken teorian” tavoittelusta onkin yhteiskuntatieteissä luovuttu, aikuiskoulutus ja elinikäinen oppiminen pitäisi jäsentää yhteydessä yhteiskunnalliseen järjestykseen ja hallintaan, luokkarakenteeseen sekä hyvinvoinnin, resurssien ja vallan jakautumiseen.

Mitä oikeastaan tarkoittaa, että vuosittain noin 1,7 miljoonaa aikuista osallistuu Suomessa koulutukseen? Kysymys on näin pienessä maassa valtavasta joukosta ihmisiä. Koko Euroopassa ehkä noin 200 miljoonaa aikuista osallistuu koulutukseen vuosittain. Aikuiskoulutus liikuttelee massoja, ja elinikäisen oppimisen välttämättömyyttä korostavan diskurssin kautta se koskettaa jokaista työikäistä. Mitä ovat aikuiskoulutuksen vaikutukset ja kouluttautumisesta koituvat hyödyt ja millaisessa yhteydessä ne ovat kansalaisen luokka-asemaan? Liekö seurausta kasvaneista tuloeroista, kilpailuun ja eriyttämiseen kannustavasta koulutuspolitiikasta vai mistä, mutta luokkanäkökulma on viime vuosina alettu taas nähdä relevanttina tapana lähestyä yhteiskunnallista todellisuutta. Muutokset tulonsiirroissa sekä varallisuuden ja tulonjaossa vaikuttavat suoraan kansalaisten elämänmahdollisuuksiin. Ilmiönä aikuiskoulutuksen aseointi ja ymmärtäminen suorastaan huutaa meiltä tutkijoilta vankempaa teoreettista kehystämistä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) *Suomalaisten hyvinvointi 2010*-raportin mukaan terveyden, toimeentulon ja hyvinvoinnin sosioekonomiset erot ovat 2000-luvulla kasvaneet. Köyhyys on lisääntynyt. Tärkeimmät elämänlaatua heikentävät tekijät ovat työttömyys, työkyvyttömyyseläkkeellä olo, toimeentulotuen asiakkuus ja vähäinen koulutus. Heikoimman elämänlaadun riskiryhmiin kuuluvat työttömät ja vähän koulutetut nuoret sekä 80 vuotta täyttäneet. Toimeentulo-ongelmat ovat yleisiä perus- ja vähimmäisturvan varassa olevissa kotitalouksissa. Perusturvan varassa olevista työttömistä kotitalouksista yli 80 prosenttia elää alle suhteellisen köyhyysrajan. Toimeentulo-ongelmat ovat 2000-luvulla yleistyneet myös alle kouluikäisten lasten perheissä. Lapsia elää nyt suhteellisen köyhyysrajan alapuolella saman verran kuin 1970-luvun alkupuolella. Koulutuspolitiikalla on aiempaa vaikeampi tasa-arvoistaa lasten ja nuorten elämänmahdollisuuksia.

Heikki Silvennoinen